

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 457, Parazitologiya və invazion xəstəliklər, 6 AKTS
	Departament	Həyat Elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova
	E-mail:	mamedovasima28@gmail.com
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 102. Çərşənbə axşamı 13:40-15:10; 15:20 – 16:50
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşma nəticəsində təyin ediləcəkdir
Prerekvizitlər	VET 457	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərslilər: 1. Bilalov R. Parazitologiya və heyvanların invazion xəstəlikləri. Lənkəran, LDU, 2021, 375 səh. 2. Паразитология и инвазионные болезни животных: метод. указания по выполнению лабораторных работ для специальности 36.05.01 Ветеринария / Сост.: Д.М. Коротова, Л.М. Кашковская// ФГБОУ ВО «Саратовский ГАУ». – Саратов, 2017. – 242 с. Əlavə vəsaitlər: 3. Новак, М.Д. Паразитарные болезни животных: учебное пособие / М.Д. Новак, С.В. Енгашев. –М.: РИОР, ИНФРА-М, 2013. – 192 с. 4. Акбаев, М.Ш. Паразитология и инвазионные болезни животных: учебник для высших учебных заведений / М. Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков. - М.: Колос, 2000. – 743 с. Көмәкчи –WEB мәnbәләр 1. Российское паразитологическое общество при РАН, Новосибирское отделение: офиц. сайт. – Режим доступа: WWW. URL: http://www.parasitology.ru 2. https://www.activestudy.info/oksiuroz-loshadej/	
Kursun təsviri	Ümumi parazitologiya bioloji təhsil sistemində xüsusi fənlərdən biridir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursunun proqramı geniş bioloji dairə ilə yaradıcı düşünən, yüksək ixtisaslı mütəxəssisin hazırlanmasına yönəlmiş çoxsəviyyəli təhsil sistemi nəzərə alınmaqla tərtib edilmişdir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursu tələbəni yalnız parazitlərin morfoloqiyası və biologiyasının xüsusiyyətlərini bilməklə təmin etmir, həm də bütövlükdə canlı sistemlərin fəaliyyət qanunauyğunluqlarının başa düşülməsinə kömək edir. Parazitologiya elmi epidemiologiya və epizootologiya ilə sıx əlaqədə olub, bir sıra invazion və infeksiya xəstəliklərinin baş verməsinin ümumi qanunauyğunluqlarını öyrənir.	

	Bu kursun öyrənilməsi zamanı parazitizm və parazitlik anlayışları əsaslandırılır, parazit və sahibin formalar və onlar arasındakı əlaqələr, parazitin heyvanlar aləmində mənşəyi və yayılması, parazitlərin həyat dövrləri, parazitofaunanın sahibin həyat tərzindən və qidalanmasından asılılığı, parazitlərin yayılmasının coğrafi və antropoloji amillərdən asılı olaraq dəyişilməsi nəzərdən keçirilir. Bundan başqa, kurs onurğasızlar, ümumi biologiya, ekologiya, zoologiya kimi bioloji kursların öyrənilməsi prosesində əldə edilən bilikləri dərinləşdirməyə və sistemləşdirməyə imkan verir.		
Kursun məqsədləri	Parazitologiya və invazion xəstəliklər kursu baytarlıq ixtisasların tələbələrini parazitologiyanın əsas problemləri və istiqamətləri ilə tanış edir ki, bu da eyni zamanda tibbi və baytarlıq parazitologiyası, eləcə də ekologiya sahəsində məsələlərin həlli üçün nəzəri əsasdır. Kursun məqsədi tələbələri parazitizm fenomeni, parazitlərin müxtəlif təsnifatları, parazitologiyanın əsas vəzifələri və problemləri ilə tanış etmək. Tələbələri ən mühüm və geniş yayılmış parazitər xəstəliklərlə tanış etməkdən, parazitər xəstəliklərin qarşısının alınmasının əsaslarını izah etməkdən ibarətdir. Müasir mərhələdə parazitologiyanın vəzifəsi baytarları belə biliklərlə təchiz etməkdən ibarətdir ki, onların praktikaya tətbiqi kənd təsərrüfatı heyvanlarının bütün növləri arasında ən təhlükəli parazitər xəstəliklərin yaranmasının və yayılmasının qarşısını etibarlı şəkildə alacaqdır. Eyni zamanda, parazitologiyanın ikinci xüsusilə mühüm vəzifəsi, yəni ət və ət məhsulları vasitəsilə insanlara keçən parazitər xəstəliklərdən əhəlinin sağlamlığının qorunması da öz həllini tapacaqdır.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Ekoloji və təkamül hadisəsi kimi parazitizm haqqında təsəvvürlərin formalaşması; - Parazit həyat tərzinə uyğunlaşmaları və parazitlərin həyat dövrlərini öyrənmək; - Orqanizm, populyasiya və biosenotik səviyyədə sahib-parazit sisteminin struktur təşkili; - Parazitlərin morfologiyası və bioloji xüsusiyyətləri; - Parazitizm və parazitlərin təsnifatı; - Parazitlərin inkişaf dövrləri, invaziya növləri; - Əsas parazitər xəstəliklərin yayılması qanunauyğunluqları; - Parazitər xəstəliklərin qarşısının alınması üsulları; - Parazitlərə qarşı mübarizə tədbirləri; - Parazitlərin tibbi və baytarlıq əhəmiyyəti; - Ekoloji hadisə kimi parazitizm anlayışı; - Parazit heyvanların müxtəlif növləri və onların təbiətdə və insan həyatında əhəmiyyəti mövzusunda əldə edilmiş biliklərin peşə fəaliyyətində tətbiqi;		
Tədris metodları	Məşğələ		x
	Qrup müzakirəsi		x
	Praktiki tapşırıqlar		x
	Praktiki məsələnin təhlili		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində 2 dəfə Aralıq və Final imtahanlarından əvvəl	10
	Tapşırıq	Semestr ərzində	10

	<table><tr><td>Davamiyyət</td><td>Semestr ərzində</td><td>5</td></tr><tr><td>Aktivlik</td><td>Semestr ərzində</td><td>10</td></tr><tr><td>Aralıq imtahanı</td><td>Cədvəl üzrə</td><td>30</td></tr><tr><td>Final imtahanı</td><td>Cədvəl üzrə</td><td>40</td></tr><tr><td>Yekun</td><td></td><td>100</td></tr></table>	Davamiyyət	Semestr ərzində	5	Aktivlik	Semestr ərzində	10	Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30	Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40	Yekun		100
Davamiyyət	Semestr ərzində	5														
Aktivlik	Semestr ərzində	10														
Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30														
Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40														
Yekun		100														
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Dərsin təşkili -Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. -Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. -Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. -Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılacaqdır (Fəallıq). -Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. -Semestr ərzində 9 fərdi laborator işi aparılması vacibdir. Laboratoriya dərslərində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri dəftərdə protokollaşdırılmalıdır. Hər bir protokolda laborator işin adı, prinsipi, gedişi, alınan nəticələr və müzakirə bölmələri yazılmalı və müəllim tərəfindən yoxlanılmalı, şifahi sorğu aparılaraq qiymətləndirilməlidir. Semestrin sonunda ortaq qiymət şıxarılır. Bu qaydalarla dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır. Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.															

		Fənni bitirmək qaydası Universitənin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.	
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	16.09.2025	Mövzu № 1. Parazitologiyanın predmeti, məqsəd və vəzifələri. Biotik əlaqələrin formaları. Parazitlərin mənşəyi, yayılması, tipləri. Seminar məşğələ: Şifahi və yazılı sorğu keçirməklə mühazirə mövzusunun müzakirəsi və tələbələrin mühazirə mövzusunun mənimsəmələrinin qiymətləndirilməsi.	Dərslik 1, s. 4-16
2.	23.09.2025	Mövzu № 2. Parazitlərin morfo-fizioloji uyğunlaşmaları. Parazitlərin həyat dövrüyyəsi Parazit-sahib sistemində münasibətlər. İnvazion xəstəliklər. Seminar məşğələ: Parazitlərin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri, inkişaf fazaları və sistematik mənsubiyyətinə dair araşdırmalar.	Dərslik 1, s. 17-37
3.	30.09.2025	Mövzu № 3. Ümumi helmintologiya. Baytarlıq helmintologiyası, helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiya və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumat. Seminar məşğələ: Helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiya və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumatların dərinləşdirilməsi.	Dərslik 1, s. 38-53
4.	07.10.2025	Mövzu № 4. Xüsusi helmintologiya. Trematodlar və trematodozlar. Trematodların morfolojiyası, biologiyası və sistematikası. Trematodozlar: Fassiolioz və Dikroselioz . Seminar məşğələ: Fassioliozun törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 1, s. 54-69 Dərslik 2, s 4-7
5.	14.10.2025	Mövzu № 5. Trematodozlar : Paramfistomatoz, Opistorxoz, Prostoqonimoz və Exinostomatidoz xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri. Seminar məşğələ: Paramfistomatoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	Dərslik 1, s. 70-72, 75-76, 86-89. Dərslik 2, s.8-9
6.	21.10.2025	Mövzu № 6. Balıqların Diplostomozu, Postdiplostomozu, Girodaktilyozu Daktilogirozu,	

		Sangvinikolyozu xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfolojiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri. QUIZ 1	Dərslik 1, s. 81-86
7.	28.10.2025	Mövzu № 7. Sestodlar və sestodozlar. Larval sestodozlar: XBH və donuzların Sistiserkozu	Dərslik 1, s. 90-97, 102-104
		Aralıq imtahanı	
8.	04.11.2025	Mövzu № 8. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların larval, balıqların imaginal sestodozları. Seminar məşğələ: Dikroselioz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	<i>Əsas dərslik: 3) səh. 411-438.</i>
9.	11.11.2025	Mövzu № 9. Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların imaginal Sestodozları. Seminar məşğələ: Monezioz, Tizanioz, Avitellenoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	<i>Əsas dərslik: 1) səh. 33-35; 2) səh. 93-100; 3) səh. 446-457.</i>
10.	18.11.2025	Mövzu №10. Sestodlar və sestodozlar. Quşların imaginal Sestodozları: Seminar məşğələ: Sestodların biomorfoloji xarakteristikası. İmaginal sestodozların törədicilərinin inkişaf sxemi	<i>Əsas dərslik: 3) səh. 493-507; 5) 74-78.</i>
11.	25.11.2025	Mövzu № 11. Nematodlar və nematodozlar. Oksyurida dəstəsinə mənsub nematodların törətdikləri xəstəliklər. Seminar məşğələ: Quşların sestodozlarının törədicilərinin biomorfoloji xüsusiyyətləri	<i>Əsas dərslik: 1) 348-372; 3) səh. 516-529.</i>
12.	02.12.2025	Mövzu № 12. Nematodlar və nematodozlar. Ascaridida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər Seminar məşğələ: Nematodların biomorfoloji xarakteristikası və sistematikası. Askaridozların törədicilərinin inkişaf sxemi	<i>Əsas dərslik: 1) səh. 326-333; 2) səh. 193-224; 3) səh. 531-564; 4) səh. 1287-1323.</i>
13.	09.12.2025	Mövzu № 13. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları. Seminar məşğələ: Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	<i>Əsas dərslik: 2) səh. 313-318; 3) səh. 567-614.</i>
14.	16.12.2025	Mövzu № 14. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları Seminar məşğələ: Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	<i>Əsas dərslik: 3) səh. 618, 632, 643-649.</i>
15.	23.12.2025	Mövzu № 15. Nematodlar və nematodozlar.	<i>Əsas dərslik: 3) səh. 655-</i>

		Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Tənəffüs sistemi Strongilyatozları. QUIZ 2	666.
		Final imtahanı	